

Grondbemonstering waarde

Het Praktijknetwerk 'Stengelaaltjes in het vizier' heeft een belangrijke bijdrage geleverd in de strijd tegen stengelaaltjes door aan te tonen dat het nemen van grondmonsters veel inzicht kan geven in de mate van besmetting van grond en partijen en kan helpen bij het voorkomen van een aantasting en nieuwe besmettingen.

Tekst: Peter Vreeburg, Wageningen UR,
PPO Bloembollen
Fotografie: André Conijn

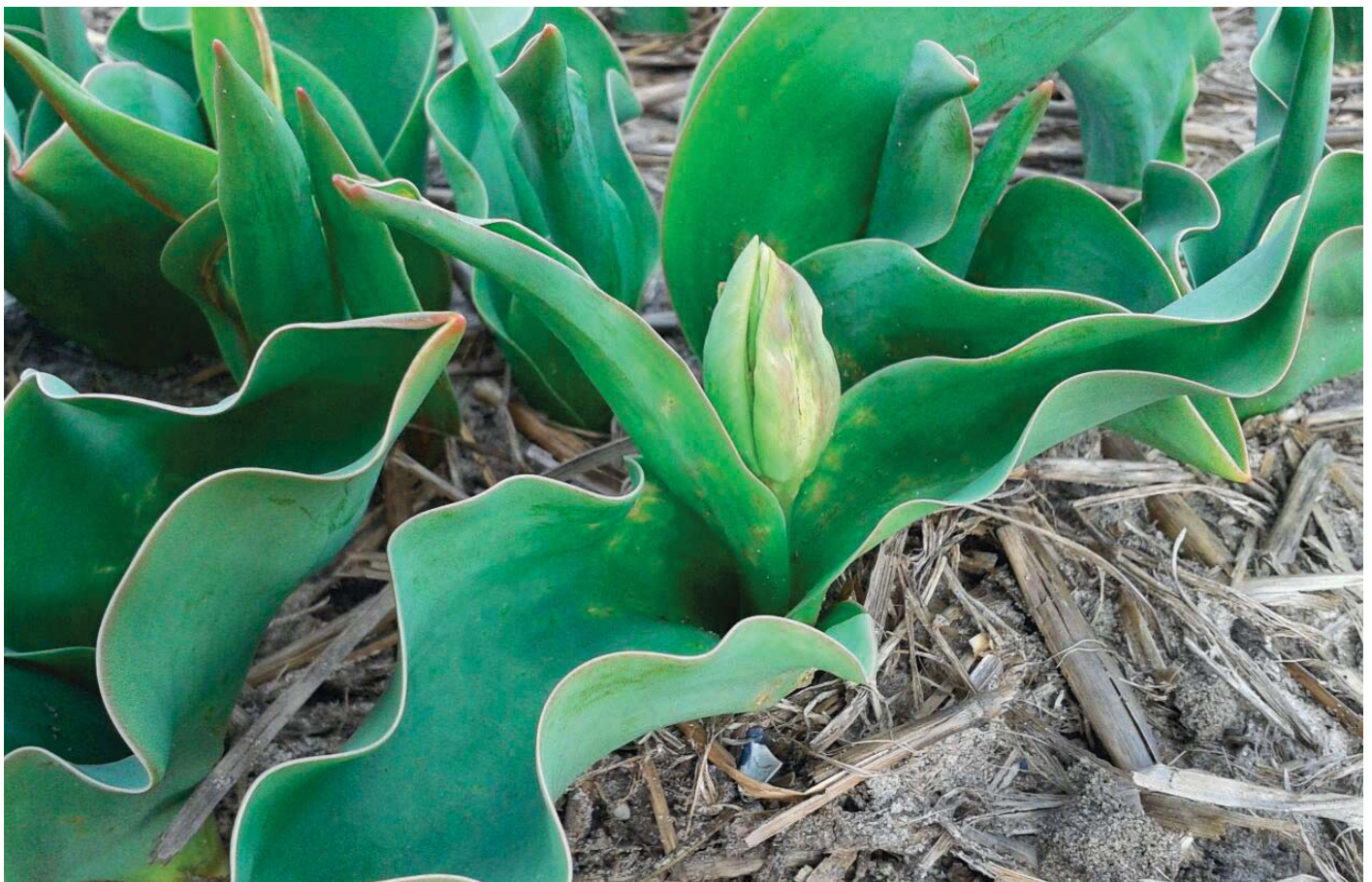
In 2013 is op initiatief van Gustaaf Hoogland, Albert Komen en André Conijn (Albert Groot bv) een praktijknetwerk tot stand gekomen met een aantal bedrijven, dat in het recente verleden te maken heeft gehad met stengelaaltjes. Bij de teelt van eerstejaarsplantuitjes is voorafgaand aan de teelt een grondbemonstering op stengelaaltjes en witrot (de schimmel *Sclerotium*) verplicht en is het

zaad gecertificeerd en vrij van stengelaaltjes. Sinds de invoering van deze maatregelen zijn er nauwelijks nog problemen met stengelaaltjes in plantuitjes. Bij een dergelijke bemonstering worden op bloembollenpercelen soms stengelaaltjes gevonden, terwijl bij de teler deze besmetting niet gezien was in zijn gewassen. Een van de vragen die leefde bij de initiatiefnemers van het netwerk was of de grondbemonstering op stengelaaltjes op de wijze zoals die bij de plantuitjes wordt uitgevoerd ook voor de bollen nuttig kan zijn, om zo vroegtijdig een besmetting op te sporen. Bij deze wij-

ze van bemonsteren worden vijf monsters per ha genomen en wordt voor elk monster met zeventig steken 1-1,5 liter grond verzameld. Het gehele monster wordt door BLGG gebruikt en met een DNA-test onderzocht op stengelaaltjes. Deze methodiek is intensiever dan de methodiek die in de bollen bij stengelaaltjes gebruikelijk is bij bemonstering na inundatie/grondontsmetting. Naast de vraag over de wijze van bemonstering had het netwerk behoefte aan meer informatie over de lichtere stengelaaltjessymptomen bij de tulp.

UITWISSELING ERVARINGEN

Tijdens bijeenkomsten van de groep is veel ervaring uitgewisseld tussen de leden en veel informatie gegeven door NAKTuinbouw (ervaringen met plantuitjes), BKD (ervaren keurmeester met veel voorbeelden van symptomen), PPO (algemene kennis stengelaaltjes en recent onderzoek met koken van tulp en narcis), BLGG AgroXpertus (monstername), Loonbedrijf Hoogland (nieuwe wijze van grondontsmetting onder plastic, die zij met loonbedrijf Kos ontwikkeld hebben), Alb. Groot en Van Gent van der Meer Nuyens (ervaring van adviseurs uit de gewasbeschermings-

Stengelaaltje kan in tulp voor grote schade zorgen

vol in strijd tegen stengelaal

handel). De wens van de groep is om jaarlijks bijeen te blijven komen om ervaringen uit te wisselen. De mening van de groep was dat het probleem stengelaaltjes meer uit de taboefeer moet komen. Men moet elkaar kunnen wijzen op de gevaren zodat voorkomen wordt dat je zelf en collega-bedrijven de dupe worden van stengelaaltjes.

GRONDBEMONSTERING

In het praktijknetwerk deden dertien bedrijven mee, waarvan twee uit de Zuid. In beide jaren zijn in totaal meer dan zeventien honderd grondmonsters genomen. Het eerste jaar werden ook percelen bemonsterd waarop een aangetast gewas had gestaan. Het tweede jaar is meer preventief bemonsterd. Bij de besmette percelen werden ook in de grondmonsters stengelaaltjes aangetoond, hetgeen goed was voor het vertrouwen in de wijze van bemonsteren. Maar ook in percelen waarbij in het gewas geen besmetting was gezien, werd in enkele gevallen een lichte besmetting in de grond gevonden. Door na rooien gericht per partij te bemonsteren werd een mogelijke besmetting per partij zichtbaar gemaakt. Doordat de historie van de percelen qua gewas en inundatie/grondontsmetting in kaart was gebracht, viel op dat de vermoedelijke bron vaker narcis dan tulp was. Op zich was dat ook te verwachten, omdat alle narcissen uit voorzorg een warmwaterbehandeling krijgen. De standaard wamwaterbehandeling (2 uur 45°C) onderdrukt eventueel aanwezige stengelaaltjes meestal zo goed dat een aantasting niet zichtbaar is, maar is niet 100 procent afdoende en dus kan het gewas een lichte besmetting achterlaten in de grond. Ook andere gewassen die zo licht besmet zijn dat de aantasting niet wordt gezien, kunnen de grond besmet achterlaten. De resultaten van het eerste jaar zijn begin 2014 op diverse gelegenheden onder de aandacht gebracht en de resultaten waren mede de reden voor de regeling die de KAVB met BLGG AgroXpertus trof om grondmonsters met korting aan te bieden. Daarvan is uitgebreid gebruik gemaakt en dit zal zeker geleid hebben tot meer inzicht bij de bedrijven en tot minder nieuwe besmettingen. Ook dit jaar krijgen leden korting op de analysekosten.

KORT NA ROOIEN MONSTEREN

Stengelaaltjes zitten het liefst in de bol of het gewas en verwacht wordt dat er een flinke periode in winter en voorjaar is dat ze weinig in de grond worden gevonden. Bij ernstige aantasting kunnen ze uit het gewas spoelen, uit de bol gaan en in de grond terecht komen. Bij hakselen en rooien kunnen aaltjes uit het gewas in de grond terecht komen. Bij een standaardanaly-

se van stengelaaltjes wordt alleen gekeken naar aanwezige stengelaaltjes in de grond en wordt organisch materiaal uit het monster gezeefd. Tijdens het praktijknetwerk is ook een aantal monsters kort na het rooien gestoken en is gekeken of er naast de grondfractie, ook stengelaaltjes aanwezig waren in de gewasresten. Uit deze analyses blijkt dat kort na het rooien het grootste gedeelte van de stengelaaltjes al in de grond aanwezig is en is er slechts een klein aantal stengelaaltjes gevonden in de organische fractie. Uit bemonstering bleek dat vanaf rooien tot in de winter het aantal aaltjes sterk afneemt.

.....
‘In dit project is ervaren dat bemonstering kort na rooien goed voldoet’
.....

De grootse pakkans is dus kort na rooien. Voordeel van vroeg bemonsteren is dat ingeval van een grondbesmetting, het nog op tijd is voor inundatie/grondontsmetting en dat er maatregelen genomen kunnen worden om verdere besmetting en verspreiding van uit de betreffende partij te voorkomen, bijvoorbeeld door te koken. In dit project is ervaren dat bemonstering kort na rooien goed voldoet. Ervaring met bemonsteren kort voor het rooien van bollen

In het praktijknetwerk ‘Stengelaaltjes in het vizier’ is aangetoond dat grondbemonstering op stengelaaltjes ook in de bloembollenteelt een belangrijke maatregel is in de strijd tegen stengelaaltjes. Bemonsteren van grond en zeefgrond kan ingezet worden om nieuwe besmettingen te voorkomen (bijvoorbeeld bij (ver)huur) en om de herkomst van een besmetting te verklaren. De deelnemers pleiten voor meer openheid en informatie-uitwisseling tussen telers, loonwerkers en landverhuurders over besmette percelen en partijen. Meer kennis over de verspreiding en bestrijding van stengelaaltjes en van symptomen dragen bij aan het eerder herkennen van een aantasting en het voorkomen van nieuwe aantastingen.

is er niet. Uit de uienteelt is bekend dat grondbemonstering tijdens de teelt niet betrouwbaar is en dat de stengelaaltjes in grote aantallen in de waardplant aanwezig zijn. Bij bemonstering kort voor opplant in het najaar is door de natuurlijke afsterfing de pakkans kleiner en als er dan een besmetting is, is koken niet meer mogelijk en kan er pas het volgende jaar geïnundeerd/ontsmet worden. Inundatie in de winter is veel minder effectief en zal veel langer dan 12 weken moeten duren.

DIJK KAN PROBLEEM ZIJN

Als er een besmetting bij de rand van het perceel zit, kan de grond van de dijk besmet zijn. Dit is door bemonstering ook vastgesteld. Doordat de dijk met de huidige regeling (minimaal 150 meter van bebouwing) nu vaak niet meer (geheel) ontsmet kan worden, kan dit een groot probleem worden. Als gevlakt wordt na de inundatie kan dit ook de oorzaak zijn van aantreffen van stengelaaltjes in de grondmonsters, met afkeuring tot gevolg. Praktische oplossingen zijn niet beschikbaar.

ZEEFGROND

Beide jaren is ook een beperkt aantal grondmonsters genomen in de schuur uit de zeefgrond. In de zeefgrond van aangetaste partijen, maar ook in die van enkele partijen waarvan de besmetting niet bekend was, werden stengelaaltjes gevonden. Voordeel is dat heel specifiek grond van een partij wordt bemonsterd. Het vele grove organisch materiaal moet wel verwijderd worden. Het totaal aantal monsters was nog beperkt en daarom is niet bekend of de betrouwbaarheid vergelijkbaar is met een grondbemonstering op het veld kort na rooien. Voor het nemen van zeefmonsters is met BLGG AgroXpertus een protocol opgesteld en zijn dit seizoen meer monsters ingestuurd waaruit zal blijken of deze methode voldoet.

SYMPTOMEN

Voor de deelnemers is fotomateriaal van bollen gewassymptomen van tulp, narcis en hyacinth, verzameld en beschikbaar gesteld. De foto's waren afkomstig van PPO, BKD en vanuit het praktijknetwerk zelf. De deelnemers konden deze informatie vinden op een gesloten pagina op Bloembollenweb.nl en konden deze zelf printen, maar hebben ook een geprinte versie van een selectie gehad.

De kosten van de grondmonsters en begeleiding door PPO werden gedekt door de overheid (“Europees Landbouwfonds voor Plattelandontwikkeling: Europa investeert in zijn platteland”), door BLGG AgroXpertus, RABO bank en door de telers.